

СТВАРЭННЕ ТЭХНАЛОГІІ ЗАХАВАННЯ ТВОРАЎ ФАЛЬКЛОРНАЙ ТВОРЧАСЦІ З УЛІКАМ СУЧАСНЫХ ПРАЦЭСАЎ ГЛАБАЛІЗАЦЫІ

Т. А. Марозава¹⁾, Д. М. Малакаў²⁾

¹⁾Кандыдат філалагічных навук, дацэнт,
Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр-т Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, morota2012@yandex.ru;

²⁾Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
пр-т Незалежнасці, 4, 220030, г. Мінск, Беларусь, Malakov@bsu.by

Разглядаюцца ключавыя выклікі глабалізацыі, стратэгіі па захаванні фальклорнай творчасці і патэнцыял сучасных інфармацыйных тэхналогій у гэтым пытанні. Даследаванне грунтуецца на магчымасях інфармацыйных тэхналогій, культурных праграм і міжнароднага супрацоўніцтва як асноўных элементах працэсу захавання фальклору. Аўтары прыходзяць да высновы, што стварэнне інтэграванай сістэмы аблічбоўкі, падтрымкі адукацыйных ініцыятыў і ўдзелу міжнародных партнёраў можа забяспечыць эфектыўную і доўгатэрміновую захаванасць твораў фальклорнай творчасці.

Ключавыя словы: фальклорная творчасць; глабалізацыя; тэхналогія захавання твораў фальклору.

СОЗДАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ СОХРАНЕНИЯ ПРОИЗВЕДЕНИЙ ФОЛЬКЛОРНОГО ТВОРЧЕСТВА С УЧЕТОМ СОВРЕМЕННЫХ ПРОЦЕССОВ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Т. А. Морозова¹⁾, Д. Н. Малаков²⁾

¹⁾ кандидат филологических наук, доцент,
Белорусский государственный университет,
пр-т Независимости, 4, 220030, г. Минск, Беларусь, morota2012@yandex.ru;

²⁾ Белорусский государственный университет,
пр-т Независимости, 4, 220030, г. Минск, Беларусь, Malakov@bsu.by

Рассматриваются ключевые вызовы глобализации, стратегии по сохранению фольклорного творчества и потенциал современных информационных технологий в этом вопросе. Исследование базируется на возможностях информационных технологий, культурных программ и международного сотрудничества как основных элементах процесса сохранения фольклора. Авторы приходят к выводу, что создание интегрированной системы оцифровки, поддержки образовательных инициатив и участия международных партнеров может обеспечить эффективную и долгосрочную сохранность произведений фольклорного творчества.

Ключевые слова: фольклорное творчество; глобализация; технология сохранения произведений фольклора.

CREATION OF TECHNOLOGY FOR PRESERVATION OF WORKS OF FOLK ART TAKING INTO ACCOUNT MODERN PROCESSES OF GLOBALIZATION

T. A. Marozava¹⁾, D. M. Malakay²⁾

1) PhD, Ass. Professor,
Belarusian State University,

4 Independence Avenue, 220030, Minsk, Belarus, morota2012@yandex.ru;

2) Belarusian State University,

4 Independence Avenue, 220030, Minsk, Belarus, Malakov@bsu.by

The article reveals the key implications of globalization, strategies for captured folklore creativity and patents of current pharmaceuticals technology in this way is tortured. Dasledavanna focuses on the magic of pharmaceutical technologies, cultural programs and international supranationalism as fundamental elements of the process of capturing folklore. The results are based on the fact that the developed integrated systems of the software, the support of educational institutions and international partners can ensure effective and efficient Hermine's passion for folklore creativity.

Keywords: folklore creativity; globalization; The technology of capture creates folklore.

Працэсы глабалізацыі, якія актыўна развіваюцца ў апошнія дзесяцігоддзі, значна змянілі сацыякультурны выгляд многіх краін, у тым ліку Беларусі. З аднаго боку, глабалізацыя садзейнічае інтэграцыі эканомік, тэхналогій і культур, адкрываючы новыя магчымасці для ўзаемадзеяння і развіцця. Аднак разам з гэтым узмацняецца культурная стандартызацыя, у рамках якой унікальныя фальклорныя традыцыі Беларусі рызыкуюць быць выцесненымі больш «універсальнымі» прадуктамі глабальнага рынку. З іншага боку, узмацненне інфармацыйных тэхналогій і цыфравізацыі дае ўнікальныя магчымасці для захавання культурнай спадчыны, што асабліва актуальна для беларускага фальклору – ключавога элемента фарміравання нацыянальнай ідэнтычнасці ва ўмовах актыўнага знешняга ўплыву.

Беларускі фальклор мае глыбокія карані, якія сыходзяць у старажытныя часы. Традыцыйныя песні, казкі і абрады перадаваліся з пакалення ў пакаленне, адлюстроўваючы гістарычныя падзеі, народныя вераванні і паўсядзённае жыццё. Важна адзначыць, што на працягу стагоддзяў фальклор падвяргаўся ўплыву розных культур, што зрабіла яго разнастайным і шматгранным [4].

Глабалізацыя стварае шэраг пагроз для захавання традыцыйнай фальклорнай творчасці:

Уніфікацыя культуры. Глобальныя культурныя прадукты (музыка, кіно, літаратура) часта займаюць дамінуючае становішча і выцясняюць мясцовыя традыцыі [1]. У выніку традыцыйныя формы фальклорнай творчасці аказваюцца па-за ўвагай шырокай аўдыторыі і страчваюць актуальнасць. Дадатковай праблемай з'яўляецца камерцыялізацыя традыцыйнай культуры, якая часта прыводзіць да яе спрашчэння для масавага спажывання.

Страта цікавасці сярод моладзі. Сучасная моладзь падвяргаецца ўплыву глабальных культурных тэндэнцый, што можа прывесці да зніжэння цікавасці да традыцыйнай культуры [2]. Гэта пагражае разрывам пераемнасці пакаленняў у захаванні фальклорнага мастацтва. Асабліва важна ўлічваць гэты разрыў у адукацыйных працэсах: недадатковая ўвага да нацыянальнай культуры ў адукацыйных установах толькі пагаршае гэтую праблему.

Урбанізацыя і міграцыя. Перамяшчэнне насельніцтва з сельскай мясцовасці ў гарады часта спрыяе страце сувязі з традыцыйнымі культурнымі практыкамі, паколькі яны становяцца менш актуальнымі ў гарадскім кантэксце. На фоне урбанізацыі скарачаюцца і магчымасці перадачы фальклору праз традыцыйныя каналы, такія як святы, народныя абрады і вусная творчасць.

Камерцыялізацыя культуры. Уплыў глабалізацыі і рыначныя адносіны часта прыводзяць да таго, што народныя традыцыі адаптуюцца пад масавы рынак, што цягне за сабой іх спрашчэнне і страту аўтэнтычнасці. Працэсы камерцыялізацыі могуць стварыць не толькі рызыку скажэння, але і часам празмернага выкарыстання народных вобразаў у поп-культуры без уліку іх сапраўднага значэння.

Для паспяховага процідзеяння пералічаным пагрозам прапануюцца наступныя меры:

Інфарматызацыя і аблічбоўка фальклорных матэрыялаў. Сучасныя інфармацыйныя тэхналогіі з'яўляюцца магутным інструментам для захавання фальклорнага мастацтва. Аблічбоўка песень, казак, легенд і абрадаў дазваляе не толькі захаваць гэтыя творы ў высокай якасці, але і зрабіць іх даступнымі для шырокай аўдыторыі [5]. Лічбавізацыя таксама дае магчымасць захаваць дыялектныя і рэгіянальныя асаблівасці народнай творчасці, што з'яўляецца важным для аўтэнтычнасці гэтых матэрыялаў. Стварэнне лічбавых архіваў і баз даных з фальклорнымі матэрыяламі гарантуе іх доўгатэрміновае захаванне.

Укараненне адукацыйных праграм. Інтэграцыя вывучэння фальклорнага мастацтва ў адукацыйныя праграмы школ і ВНУ дасць магчымасць стымуляваць цікавасць моладзі да нацыянальных традыцый. Важным элементам з'яўляюцца экспедыцыі, падчас якіх студэнты змогуць непасрэдна ўдзельнічаць у зборы і дакументаванні фальклорных матэрыялаў. Неабходна развіваць школьныя праграмы, якія сумяшчалі б навучальны і інтэрактыўны падыход да вывучэння фальклору, ствараючы цікавасць у школьнікаў і студэнтаў.

Арганізацыя культурных мерапрыемстваў. Выставы, канцэрты і фестывалі на аснове аблічбаваных матэрыялаў садзейнічаюць папулярызацыі фальклорнага мастацтва. Такія мерапрыемствы прыцягваюць увагу да культурнай спадчыны і спрыяюць яе інтэграцыі ў сучасную культурную прастору. Фестывалі народнай творчасці, такія як «Каляды», «Гуканне вясны» і іншыя, паказваюць паспяховасць такога падыходу. Арганізацыя такіх мерапрыемстваў можа садзейнічаць сінтэзу традыцый і сучаснасці.

Публікацыі і даследаванні. Навуковыя выданні і зборнікі на аснове сабраных матэрыялаў садзейнічаюць захаванню і папулярызацыі фальклорнага мастацтва на

акадэмічным узроўні. Актыўнае ўзаемадзеянне навуковай і адукацыйнай супольнасці стварае ўмовы для працяглага захавання гэтых традыцый.

Міжнароднае супрацоўніцтва. Супрацоўніцтва з замежнымі навуковымі і культурнымі інстытутамі дае магчымасць пашырыць аб'ём даследаванняў і абмену лепшымі практыкамі, а таксама ствараць глабальныя сеткі па захаванні культурнай спадчыны. Беларусь можа выкарыстоўваць вопыт краін, такіх як Фінляндыя, дзе актыўна развіваюцца платформы для лічбавага захавання культурнай спадчыны, што дае магчымасць не толькі захоўваць, але і папулярызаваць традыцыйныя культуры ў глабальным маштабе.

Даследаванні паказваюць, што паспяховыя прыклады захавання фальклорнай спадчыны існуюць не толькі ў Беларусі, але і ў іншых краінах. Напрыклад, у Латвіі быў паспяхова рэалізаваны праект па аблічбоўцы народных песень, які стаў асновай для адукацыйных праграм у школах. У Польшчы штогод праводзяцца фестывалі, на якіх збіраюцца выканаўцы народнай музыкі, што садзейнічае папулярызацыі і захаванню традыцыйных форм мастацтва.

У некаторых краінах фальклорныя элементы актыўна інтэгруюцца ў сучасныя музычныя і мастацкія праекты. У Нарвегіі, напрыклад, традыцыйныя народныя мелодыі і інструменты выкарыстоўваюцца ў электроннай музыцы, што прываблівае новую аўдыторыю і робіць фальклор актуальным для моладзі.

Ва ўмовах актыўнай глабалізацыі і паглыблення працэсаў культурнай стандартызацыі стварэнне эфектыўных інструментаў для захавання і сістэматызацыі фальклорнай спадчыны становіцца асабліва актуальным. У вучэбна-навуковай лабараторыі беларускага фальклору філалагічнага факультэта БДУ вядзецца распрацоўка рээстра электронных матэрыялаў, які прызваны забяспечыць каталагізацыю фальклорных рэсурсаў. Гэты рээстр засяроджаны на структураванай інфармацыі аб фальклорных творах, дазваляючы ствараць сістэматызаваны падыход да доступу і выкарыстання фальклорных адзінак.

Структура рээстра ўключае такія ключавыя элементы, як назва фальклорнага рэсурсу, імя аўтара, інфармацыя аб інфарманце, дата і год запісу або збору, а таксама фізічнае месцазнаходжанне ў архіве. Для рэалізацыі гэтай задачы выкарыстоўваецца мова праграмавання C# і база дадзеных Microsoft SQL Server, што дазваляе ствараць надзейную платформу для апрацоўкі дадзеных. Гэты тэхналагічны падыход забяспечыць высокую прадуктыўнасць і прастату ў выкарыстанні, што важна для калекцыянавання архіваў.

Стварэнне рээстра электронных фальклорных матэрыялаў з'яўляецца важным крокам для захавання твораў фальклорнай творчасці, паколькі ён забяспечвае структураванае захоўванне і доступ да фальклорных рэсурсаў. Рээстр дазваляе не толькі сістэматызаваць дадзеныя, але і абараніць іх ад страты, аблегчыць пошук і выкарыстанне матэрыялаў, а таксама зрабіць іх даступнымі для шырокай аўдыторыі. Такім чынам, рээстр спрыяе доўгачасоваму захаванню культурнай спадчыны, падтрымлівае яе вывучэнне і папулярызацыю.

Такім чынам, мы паказалі, што глабалізацыя стварае сур'ёзныя выклікі для захавання нацыянальнай культуры, аднак з дапамогай сучасных тэхналогій і правільных

стратэгіі можна паспяхова процідзейнічаць негатыўным наступствам. Стварэнне тэхналогіі захавання фальклорных твораў у Беларусі ўлічвае як магчымасці глабалізацыі, так і патэнцыяльныя пагрозы, каб захаваць унікальнасць фальклорнай творчасці для будучых пакаленняў. Ключавая задача – стварэнне інтэграванай сістэмы аблічбоўкі, падтрымкі адукацыйных ініцыятыў і ўдзелу міжнародных партнёраў, што забяспечыць эфектыўную і доўгатэрміновую захаванасць культурных традыцый Беларусі.

Асноўныя кампаненты сістэмы ўключаюць:

1. Аблічбоўку матэрыялаў – перавядзенне фальклорных твораў (аўдыя, відэа, тэкставых) у лічбавыя фарматы для доўгатэрміновага захоўвання і зручнага доступу.

2. Сістэматызацыю дадзеных – стварэнне базы дадзеных для структураванага захоўвання інфармацыі аб творах, у тым ліку іх апісанне, крыніцу, дату запісу і іншыя метададзеныя.

3. Каталагізацыю і пошук – распрацоўку простых інструментаў для зручнай навігацыі па рэестры матэрыялаў, што дазваляе лёгка знаходзіць і вывучаць фальклорныя творы.

4. Рэзервовае капіраванне і бяспеку – забеспячэнне рэгулярнага рэзервовага капіравання даных і базавыя меры абароны ад страты і несанкцыянаванага доступу.

Такім чынам, інфармацыйная сістэма дае магчымасць эфектыўна захоўваць фальклорныя творы, забяспечваць іх даступнасць.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. *Castells M.* The Rise of the Network Society. Wiley-Blackwell, 2010.
2. *Арутюнова Н. Д.* Язык и мир человека. М.: Издательство РГГУ, 1999.
3. *Мелетинский Е. М.* Поэтика мифа. М.: Академический проект, 2000.
4. *Пропн В. Я.* Морфология сказки. М.: Лабиринт, 2001.
5. *Толстой Н. И.* Очерки славянского язычества. М.: Индрик, 1995.